

Asia: VN/26649/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta Kansalliseksi metsästrategiaksi (KMS2035)

Luku 2: Toimintaympäristö

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 2: Toimintaympäristön muutos

Kansallinen metsästrategia on yhteensovittava elinkeinostrategia, jossa otetaan huomioon niin ihminen, ympäristö kuin talous. Metsäalaa vaikuttavat megatrendit ja muutostekijät on kuvattu strategialuonnoksessa monipuolisesti. Muutostekijöiden tunnistaminen ja ennakointi on haasteellista. Ennakoinnista kumpuavien kehittämistoimenpiteiden osuvuus edellyttää, että pyritään systemaattisesti tunnistamaan metsäalaa liittyviä epävarmuuksia ja niiden vaikutuksia. Strategialuonnoksessa onnistuu tässä varsin hyvin. Toimintaympäristö on muuttunut viime aikoina kuitenkin niin nopeasti, että myös strategiatyössä tulee olla ketteryyttä ja valmiutta reagoida uusiin ilmiöihin.

Strategialla on liittymäkohtia useisiin kansainvälisiin ja kansallisiin strategioihin ja ohjelmiin. Kansainväliset sekä EU:n metsä-, energia- ja ympäristö-poliittiset sitoumukset ja sopimukset vaikuttavat merkittävästi Suomen metsäsektoriin. Strategiassa on hyvä selkeästi todeta, että kansallinen lainsäädäntö (Ilmastolaki 423/2022) ja kansainväliset sopimukset sitovat Suomea valtiona ja ne muodostavat pohjan koko metsästrategialle.

Metsäteollisuuden kysynnän näkymien ennakoitaan pysyvän hyvinä, Kysynnän taso vaihtelee kulloinkin vallitsevan suhdannetilanteen mukaan. Metsäteollisuus on viime vuosina tehnyt ja suunnittelee edelleen tekevänsä merkittäviä uusia investointeja. Tuotantokapasiteetin kasvu lisää ainakin jossain määrin raakapuun kysyntää. Tulevaisuudessa tuotannon lisäystä ja investointeja saattaa rajoittaa puun saatavuus. Metsäteollisuuden tuotannon jalostusarvon nostaminen on siten ensiarvoisen tärkeää, mikä on mm. Suomen biotalousstrategian keskeinen tavoite.

Kansallisen ilmastolain tavoitteena on osaltaan varmistaa, että Suomi on ilmastoneutraali vuoteen 2035 mennessä. EU:n biodiversiteettistrategian ja valmisteilla olevan Suomen monimuotoisuusstrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon

monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi vesienhoidon sitovana tavoitteena on saavuttaa hyvä tila viimeistään vuoteen 2027 mennessä.

Luku 3: Tahtotila

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Visio - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille

Visiossa korostetaan metsien suomalaisille tuottaman hyvinvoinnin lisäksi myös metsien omaa hyvinvointia. Hyvinvointi viittaa vaurauteen, hyvään elämänlaatuun ja terveyteen. Visio -kappaleessa voisi tarkemmin kuvata myös sitä, mitä tarkoitetaan hyvinvointia metsille -sanaparilla, joka nähdäksemme tarkoittaa elinvoimaisia, monimuotoisia ja sopeutumiskykyisiä metsiä.

Strategian päämäärät on hyvin valittu ja ne kattavat kestävyyskaikki elementit. Metsäluonnoston monimuotoisuuden kannalta on tärkeää, että monimuotoisuuden vaaliminen valtavirtaistuu suojelualueita laajemmin käsittämään myös talousmetsissä tehtävät toimenpiteet, jolloin päämääriin liittyvässä tavoitteenasettelussa monimuotoisuus- ja ilmastoasiat eivät saa jäädä muusta metsänhoidosta erilliseksi päämääräksi. Tätä myös nykypäivän sijoitusmarkkinat edellyttävät ja siten se on välttämätöntä pärjätäksemme kansainvälisillä markkinoilla jatkossakin.

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Strategiset päämäärät ja tavoitteet

Päämäärien alle kootut tavoitteet kattavat koko metsäsektorin. Tavoitteiden laaja-alaisuuden vuoksi niihin voi liittyä myös keskenään ristikkäisiä tavoitteita, joten ohjauskeinojen ja toimenpiteiden suunnittelulla ja valinnoilla tulee tukea kokonaisvaltaista lähestymistä siten, että eri tavoitteet tulevat yhteensovitetun mahdollisimman hyvin kaikissa päämäärissä. Metsien monimuotoisuus- ja ilmastotoimet pitää pystyä valtavirtaistamaan metsänhoidossa siten, että ne eivät jää päälle liimatuiksi tavoitteiksi.

Strategisissa päämäärissä olisi hyvä tunnistaa riski, joka liittyy myös taloudelliseen kestävyyskaikkeen. Viime vuosien aikana monissa maakunnissa on toistuvasti ylitetty LUKEn määrittämät suurimmat ylläpidettävät hakkuutasot. Vaikka tämä ei välttämättä aiheuta taloudellista riskiä vielä, niin tulevaisuudessa näin voi käydä. Jatkuvien suurten hakkuiden aiheuttama taloudellinen riski kasvaa, mikäli tuholaisriskit toteutuvat monimuotoisuudeltaan heikentyneissä talousmetsissä, joiden tuholaisenkestokyky on heikentynyt.

Luku 4.1 Hankesalkku ja 4.2 Kärkihankkeet

Huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 4.1: Hankesalkku ja 4.2: Kärkihankkeet

Venäjän aloittama hyökkäyssodan aiheuttama tuontipuun väheneminen, metsäteollisuuden investoinnit sekä kasvanut kotimaisen energian tarve tulevat pitämään puun kysynnän ja hakkuiden määrän korkealla. Metsien käytön erilaisten tavoitteiden yhteensovittamisella tulee olemaan

entistäkin suurempi merkitys, mikä nostaa kansallisen metsästrategian merkityksen uudelle tasolle. Nykyisin käytössä olevat keinot eivät ole olleet riittäviä luontokadon pysäyttämiseksi. METSO ja HELMI -ohjelmat ovat tärkeä yksittäinen elementti metsäluonnon monimuotoisuuden suojelussa, mutta monimuotoisuustutkijoiden mukaan ko. ohjelmien toimenpiteet, vaikkakin ovat oikeansuuntaiset, jäävät kertaluokkaa liian vähäisiksi.

Koska tutkimusten mukaan pelkästään suojelualueilla ei voida ratkaista ekologisen kestävyysvajeita, tulee ohjelmien ulkopuolelle jäävien arvokkaiden luontokohteiden suojelua vahvistaa esimerkiksi metsälain mukaisten luontokohteiden suojelua koskevien tulkintojen osalta ja myös talousmetsien monimuotoisuuden vahvistamiseen tulee löytää keinoja.

Metsästrategialuonnoksen yhtenä kärkitoimenpiteenä on metsien kasvu. Toimenpiteen tavoitteena on metsien hiilensidonnin ja puuntuotoksen lisääminen kannattavasti, kestävästi ja vastuullisesti. Hiilinielun ylläpitäminen ja kasvattaminen sekä nielu- ja päästötavoitteisiin pyrkiminen kuuluvat tähän kärkihankkeeseen. Teollisuuden puunkäytön lisääntyminen haastaa samaan aikaan hiilinielun ylläpitämistä ja kasvattamista. Lisääntyvät hakkuut haastavat myös luonnon monimuotoisuustavoitteiden saavuttamista. Metsästrategia ei suoranaisesti ohjaa metsä- tai energiateollisuuden investointeja, mutta koska sillä on kuitenkin välillisiä vaikutuksia investointeihin, tulisi strategiassa näkyä tavoite nostaa puuraaka-aineesta tuotettujen tuotteiden jalostusastetta sekä korostaa metsien tuomaa hyvinvointia Suomessa. Jalostusasteen nostaminen on paras tie vision mukaiseen tilanteeseen - Kasvavaa hyvinvointia metsistä ja metsille.

Toimenpiteenä on esitetty: ”Toteutetaan metsänuudistaminen laadukkaasti ja viipymättä”. Ehdotamme otsikon muuttamista muotoon: ”Toteutetaan taimikonhoito ja ensiharvennukset laadukkaasti, oikea-aikaisesti ja arvokkaat luontokohteet säilyttäen”. Metsänuudistaminen avohakkuuna ei lisää hiilinielua, sillä tutkimusten mukaan hiilensidonnin kannalta tehokkainta olisi jättää metsä kasvamaan luonnontilaisina. Teollisuuden tarpeiden ja ilmastokestävyyden kannalta järkevintä on varmistaa oikea-aikaiset taimikonhoito- ja harvennushakkuut sekä päätehakkuut. Ilmastotavoitteiden näkökulmasta on perusteltua tehdä päätehakkuut paljon nykyisin mahdollistettua myöhemmin. Toimenpiteisiin tuleekin kirjata myös metsien kiertoajan lisäämisen mahdollisuuksien selvittäminen yhtenä metsän tilavuuskasvua ja täten hiilinielua lisäävänä toimenpiteenä.

Toimenpiteenä on ”Kehitetään kasvun ja hiilen varastonin keinoja”. Toimenpide on hyvä. Kuvaukseen tulisi lisätä, että kehitetään keinoja vähentää monimuotoisuudelle tärkeän lahoppuun tai ainespuun päätymistä energiaksi.

Kärkihankkeeksi on esitetty ”Elonkirjoa talousmetsissä”. Monimuotoisuuteen liittyvä kärkihanke on välttämätön, jotta monimuotoisuustavoitteet voidaan saavuttaa. Luonnonhoitoon ja metsäluonnon monimuotoisuuden lisääminen tähtäävät toimet ovat muotoa ” arvioidaan”, kehitetään” ja ”selvitetään”. Tutkittua tietoa ja päteviä mittareita on jo olemassa, ja ne pitäisi ottaa käyttöön.

Tutkimukset ja selvitykset koko 2000-luvulta osoittavat, että nykymuotoiset vapaaehtoiset ja markkinalähtöiset toimenpiteet ovat olleet riittämättömiä monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Mikäli hakkuutasot pysyvät korkeana tai niitä lisätään, tulee nykyistä huomattavasti tehokkaammin varmistaa, etteivät hakkuut kohdistu arvokkaisiin luontokohteisiin. Tämä vaatii kestävän metsänhoidon rahoitusjärjestelmän kokonaisvaltaista uudistusta siten, että painotusta siirretään tavanomaisen perusmetsänhoidon ja metsäautoteiden rakentamisen tukemisesta voimakkaasti todellisiin kestävyystoimenpiteisiin. Käytännössä maanomistajien tulisi saada nykyistä parempia kannusteita arvokkaiden luontokohteiden säilyttämiseksi. Toimenpiteeksi voisi lisätä ”Varmistetaan, etteivät hakkuut vaaranna arvokkaita elinympäristöjä. Toimenpiteen kuvaukseen tulisi kirjaus ”tarkastellaan tarpeita päivittää olemassa olevaa metsälainsäädäntöä sekä sen tulkintaa siten, että arvokkaat elinympäristöt turvataan”, ”kehitetään kannustejärjestelmiä siten, että metsänomistajille kohdistetun ympäristötuen osuutta kasvatetaan nykyisestä ja varmistetaan ettei rahoituksen loppuminen ympäristötuista johda arvokkaiden luontokohteiden hävittämiseen”.

Yhdeksi toimenpiteeksi on esitetty että ”Kehitetään metsätalouden vesiensuojelumenetelmiä”. Menetelmiä on tarve kehittää, mutta käytännössä vesiensuojelumenetelmillä ei saada kustannustehokkaasti esimerkiksi humuskuormitusta merkittävästi vähennettyä. Suurin kustannustehokkuus saadaan aikaan kiinnittämällä huomattavasti nykyistä enemmän huomiota maanmuokkausten ja ojitusten tarveharkintaan ja laajuuteen. Avainasemassa on muuttaa metsämaan käsittelyä vähemmän intensiiviseksi. Toimenpidettä tulisikin täydentää seuraavasti: ”Vähennetään metsätalouden vesistövaikutuksia ja kehitetään metsätalouden vesiensuojelumenetelmiä”. Toimenpiteen kuvaukseen tulee lisätä ensimmäiseksi, että ”vähennetään metsätalouden vesistövaikutuksia varmistamalla, että maanmuokkaukset ja ojitukset tehdään vain siinä laajuudessa kuin ne ovat metsänkasvun kannalta välttämättömiä.

Kolmanneksi kärkihankkeeksi on esitetty metsäalan uudistuminen. Suomen metsien monimuotoisuus- ja hiilinielutavoitteiden huomioon ottaminen tulisi nostaa yhdeksi keskeiseksi toimenpiteeksi metsäalan uudistumisessa. Uudistumistoimenpiteeksi on monimuotoisuuden osalta esitetty ainoastaan paikkatiedon tarkkuuden parantaminen. Myös ympäristöhallinnon tarjoamat aineistot tulee saada metsäalan käyttöön. Monimuotoisuuden parantamiseksi ja ilmastonmuutoksen torjumiseksi tarvitaan aivan uusiakin toimenpiteitä.

Toimenpiteeksi on kirjattu ”Lisätään kansainvälistä osaamista, yhteistyötä ja vaikuttamista”. Toimenpiteessä on keskitytty korostamaan EU-päätöksentekoon vaikuttamista. Toimenpiteessä olisi tärkeä näkyä, että Suomen tavoite on olla metsätalouden mallimaa kaikilla kestävyyssektoreilla. EU-politiikkaan vaikuttamista ehdotamme täydennettäväksi seuraavasti: Ennakoidaan kansainvälisten markkinoiden ja ohjausmekanismien tulevaisuuden vaatimuksia ja toimitaan suunnannäyttäjinä kestävyystavoitteiden yhteensovittamisessa. Samalla varmistamme asemamme kansainvälisillä markkinoilla myös jatkossa.

Muuta kommentoitavaa

Muuta kommentoitavaa

Kuten strategiassa mainitaan, Suomi on sitoutunut ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävään kehitykseen. Sen tulee heijastua myös todelliseen metsänkäyttöön ja siihen liittyvään päätöksentekoon. Kansallinen metsästrategia on tärkein työkalu, jolla voidaan osoittaa kansalaisille, markkinoille ja kansainvälisille toimijoille Suomen pystyvän vastaamaan nyky-yhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin ja rakentamaan kokonaiskestäväää politiikkaa, lainsäädäntöä ja rahoitusjärjestelmiä. Vain siten voidaan varmistaa metsäteollisuuden tulevaisuus Suomessa.

Selvitys strategian vaikutuksista on edelleen kesken, joten on vaikea arvioida strategian vaikuttavuutta metsäalaa, metsien monimuotoisuuteen tai ilmastotavoitteiden toteutumiseen. Strategian tavoitteiden vaikutusarvioiden uskottavuuden kannalta on tärkeää, että vaikutusten tarkastelussa on mukana viimeisin tutkimustieto metsien talouskäytön, monimuotoisuuden ja ilmastonäkökulmasta.

Niittyneimi Visa
Kaakkois-Suomen ELY-keskus